

ВІЗИТ МІНІСТРА У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ УКРАЇНИ ІРИНИ ФРИЗ ДО США

Українсько-американська ветеранська організація Америки (www.uavets.org), що співпрацює з посольством України у Вашингтоні, допомогла організувати офіційний візит міністра у справах ветеранів Ірини Фриз до США, який відбувався протягом 27 лютого – 4 березня 2019 року. А візит цей був зумовлений тим, що оскільки війна в Україні все ще триває, дедалі більше ветеранів потребують допомоги у галузі медицини та в інших допоміжних службах.

У 2014 році пані міністра Ірину Фриз обрали до парламенту – на той час вона була членом Блоку Петра Порошенка. Вона займала посаду комунікаційного директора в Адміністрації Президента. Також вона мала дотичність до військових справ, оскільки працювала над законопроектом щодо зміцнення та підтримки операцій військ спеціального призначення. Окрім того, пані Фриз працювала в напрямку переорієнтації України назустріч НАТО.

Сьогодні пані Ірина Фриз стоїть перед складним завданням: вона має створити нове міністерство «з нуля» й допомогти тим, хто мужньо служив Україні в її боротьбі з російською агресією.

Перед новоствореним в Україні Міністерством у справах ветеранів стоять унікальні виклики. Нині близько 22 урядових організацій співпрацюють з ветеранами. Вони охоплюють три міністерства: Міністерство оборони України, Міністерство соціальної політики та Міністерство охорони здоров'я. А новостворене Міністерство у справах ветеранів – це вже четверта така організація. Як і які організації перейдуть до нової структури? Яким чином до нього переведуть працівників і скільки саме людей будуть до цього залучені? І, що найголовніше, як буде розподілено і консолідовано бюджети? Занепокоєння полягає в тому, що будуть створені певні зайві посади, оскільки нинішні три міністерства протистоятимуть будь-якій зміні, що може призвести до втрати персоналу та бюджетів. Таким чином, можуть виникнути певні бюрократичні суперечки й неможливо очікувати безперешкодних операцій на початку функціонування цієї організації, оскільки вже чотири міністерства будуть залучені до

допомоги ветеранам. На противагу цій формі роботи, Українсько-американська ветеранська організація в США працює виключно з Пентагоном.

Окрім того, слабка економіка України та значний відтік фінансів на військові операції є великими перешкодами для належного фінансування нового міністерства.

У зв'язку з цими обмеженнями пані міністр Фриз адаптує поетапний підхід. Пріоритетом є створення онлайн-ресурсу всіх ветеранів. Списки ще неповні, але, за попередніми оцінками, їхня кількість становить 1,2 млн осіб (в тому числі близько 400.000 ветеранів теперішньої війни з Росією і кількість їхня постійно зростає). Після завершення реєстру міністр спиратиметься на успішні системи електронних закупівель PROZORRO та інших українських ініціатив для створення порталу E-VETERAN. Тут будь-який ветеран зможе зареєструватися, його відразу можна буде перевірити в Інтернеті (через реєстр), а також отримати різну інформацію та перелік послуг, витрати на які можна буде відшкодувати. Портал дозволить індивідуалізувати цілий ряд дій для кожного ветерана і стати засобом комунікації для нових служб, оскільки вони приходять у режимі онлайн пофазово. Завдяки оцифровці та відстеженню інформації в централізованій базі даних можна буде оцінити результати нових програм і послуг.

З часів Советського Союзу Україна успадкувала близько 30 лікарень, які могли б краще обслуговувати ветеранів. Міністр Фриз планує обрати 5 із них у різних географічних регіонах – у майбутньому вони слугуватимуть зразками ефективної медичної та психологічної допомоги. Оскільки ці пілотні зусилля розвиваються для досягнення ухваленого рівня обслуговування, то згодом й інші лікарні можуть бути відновлені та реконструйовані.

Міністр Фриз також співпрацює з виконувачем обов'язки міністра охорони здоров'я доктором Уланою Супрун у справі питань організації лікування психічного здоров'я ветеранів – особливо важливим зараз є лікування посттравматичного синдрому, який становить в Україні значну проблему. Це часто призводить до зловживання психотропними речовинами й навіть до самогубства.

Сьогодні найціннішим ресурсом, яким володіє міністр Фриз, є самі ветерани. Зараз по всій Україні залучено близько 1.000 добровільних ветеранів. Діють вони за моделлю «ветерани, що допомагають іншим ветеранам». У серпні минулого року, заклавши фундамент для створення Міністерства у справах ветеранів, полковник Гаврилюк і пані Ірина Фриз організували дводенний Форум ветеранів, який відкрив президент Петро Порошенко в Києві – таким чином ці дві різні організації вдалося об'єднати. Делегація американських ветеранів активно брала участь у цьому форумі, розповівши про досвід США в цій сфері.

Співпрацюючи з Посольством України, яке відповідало за офіційний візит міністра, Українсько-американська ветеранська організація Америки конструктивно розповіла про свій досвід. Окрім того, були проведені візити до національних організацій ветеранів, відбулися зустрічі на Капітолійському пагорбі у Вашингтоні, були проведені екскурсії в госпіталях та центрах для ветеранів на національному та місцевому рівнях, а також були зустрічі з українськими громадами та організаціями допомоги. Члени українсько-американської організації ветеранів Америки в Коннектикуті Карл Гарві, Мирон Мельник та Ігор Рудько організували зустрічі в Національній Асоціації Ветеранів і в Коннектикуті. Суддя-адвокат Українсько-американської організації ветеранів Америки Майкл Грицак і виконавчий директор цієї ж організації з Клівленду Орест Василюк всюди асистували. А супроводжували їх під час усіх цих зустрічей полковники Андрій Ординович та Володимир Гуменюк – вони є військовими аташе при Посольстві.

Асоціація ветеранів була створена у 1930 році. Вже у 1989 році вона стала урядовим органом для надання комплексних медичних послуг у медичних центрах та амбулаторних клініках при Асоціації Ветеранів. Окрім того, вона відповідала за надання ме-

Зустріч з Марсі Каптур. Зліва направо: Посол України в США Валерій Чалий, Командир Українсько-американської організації ветеранів Америки Ігор Рудько, міністр України з питань ветеранів Ірина Фриз, представник США Марсі Каптур, полковник Оксана Гаврилюк, командир Карл Гарві, працівник служби соціального забезпечення Мирон Мельник. Фото – Ігор Рудько

дичних пільг, включаючи компенсацію за інвалідність, професійну реабілітацію, допомогу під час здобуття освіти, надання житлових кредитів, страхування життя, а також за поховання та вшанування пам'яті ветеранів та надання допомоги їхнім сім'ям. Залучаючи до роботи майже 400.000 людей зі щорічним бюджетом у 300 мільярдів доларів, робота Псоціації Ветеранів підсилюється розгалуженою мережею організацій добровольців (Volunteer Service Organizations – VSO's), до складу яких переваж входять ветерани, що допомагають іншим ветеранам.

28 лютого 2019 року в Національному прес-клубі відбулася щорічна конференція «Діалог безпеки США – Україна».

Початку конференції передувала екскурсія до однієї з провідних лікарень Асоції Ветеранів у Вашингтоні – за час відвідин делегація обговорила цілий ряд програм допомоги ветеранам. Ми дізналися про нову та вражаючу ідею, вперше втілену в життя генералом Омаром Бредлі після Другої світової війни: до кожної лікарні Асоції Ветеранів він вирішив підключити медичну школу. Така модель забезпечує готовий ресурс лікарів і резидентів, які виконують ротації у своїх спеціальностях. Для Асоції Ветеранів таке об'єднання забезпечує якісне середовище і доступ до останніх протоколів лікування. Медична школа своєю чергою вирає, обслуговуючи потребує населення з травмами і потребами, що є незвичними серед загального населення. Станом на сьогодні, близько 85% медичних шкіл США офіційно об'єднані з Асоцією Ветеранів. Схожа модель може бути актуальною та потрібною і в Україні.

Під час зустрічей в Нью-Хейвені і Хартфордї американські колеги розповіли пані міністрів Ірині Фріз з локального погляду про те, як можна надати допомогу ветеранам. Під керівництвом Командувача Карла Гарві був підготований графік, включаючи прийом та збір коштів спільноти Нью-Хейвена, зустріч з бізнес-групою, яка допомагає ветеранам, відвідини місцевої лікарні Асоції ветеранів та Державного Центру Ветеранів у Штаті Коннектикут.

Після від'їзду з Вашингтону міністр Фріз і делегація Українсько-американської організації ветеранів Америки прибули до Філадельфії, де упродовж дня провели дискусії з групами, які допомагають військовим, ветеранам та їхнім родинам в Україні. Основна увага приділялася кращим способам координації допомоги та можливості втілення нових проектів.

До дискусії долучився Об'єднаний Українсько-Американський Комітет допомоги (www.uaagc.org), головою якого є доктор Лариса Кий. Ця організація вже здійснила велику роботу з надання допомоги ветеранам і втілила в життя цілий ряд програм, а сам: адаптація поранених солдатів, допомога сім'ям та дітям, які втратили батьків на війні.

Ще одна зустріч пройшла в Українському культурному центрі (Ukrainian Cultural Center – UCC). Під час неї відбулася дискусія з організацією допомоги «Українська федерація Америки» (Ukrainian Federation of America – UFA (www.ukrainianfederationofamerica.org) на чолі з доктором Зеновією Черник. Українська федерація Америки допомагає бійцям України в лікарнях та реабілітаційних центрах. Саме ця організація доставила українських воєняк до США на лікування, допомогла і в самій Україні лікувати солдатів, а також проводила навчальні програми. Особливий інтерес під час бесіди викликала пілотна програма реабілітації психічного здоров'я та лікування посттравматичного синдрому, яку ініціювала доктор Черник у Львові. Програма показала себе як доволі багатообіцяюча й готова до поширення в інших регіонах. Потенційно вона може стати спільною програмою з Українсько-американською асоцією Америки, яка шукає фінансування з боку уряду США для такого типу програм.

В останній день делегація відвідала дві провідні лікарні в Коннектикуті: Медичний центр Асоції ветеранів у Вест Хейвені та Департамент ветеранів у Коннектикуті. Асоція ветеранів Вест Хейвенараніше – це Національний Центр з лікування посттравматичного синдрому і має тісні зв'язки з Єльською медичною школою, де проводять дослідження психічних розладів, спричинених посттравматичним синдромом. Асоція ветеранів використовує ці результати у своїх програмах лікування по всій країні. Міністр Фриз мала можливість поставити запитання психіатрам щодо найкращих способів отримання та передачі знань про стан психічного здоров'я. Доктор Роберт Розенгек, який протягом 22 років вивчав, досліджував та відстежував інноваційні програми відновлення психічного здоров'я в межах системи Асоції Ветеранів, висловив зацікавленість у продовженні обговорення та, можливо, проведенні досліджень в Україні. Розгорнулася цікава розмова про легалізацію медичної марихуани в Україні, де вона наразі незаконна.

Далі відбулися відвідини Центру ветеранів Коннектикуту в Роккі Гілл. Там гостей зустрів і привітав Комісар Асоції Ветеранів штату Коннектикут Томас Джей. Сааді, який пояснив, що Коннектикут зміцнює існуючі національні послуги, що надає Асоція Ветеранів, й навіть додає до них свої програми. Наприклад, житловий фонд для ветеранів Центру розширюється за рахунок додаткового місцевого та державного фінансування. В центрі існують інноваційні немедичні програми та соціальна діяльність.

Мирон МЕЛЬНИК,
член українсько-американської організації
ветеранів Америки (Нью-Хейвен, штат Коннектикут)

Переклад з англійської Вікторії О. Романчук

Секретар Адміністрації Ветеранів США Роберт Л. Уілкі (стоять, зліва) вітає пані міністра Ірину Фриз (стоять, друга справа) у конференц-залі

Українська делегація й українсько-американські ветерани під час презентації в Адміністрації Ветеранів